

REGIMURILE DE EXECUTARE A PEDEPSELOR PRIVATIVE DE LIBERTATE. ÎNTRE LEGALITATE ȘI STANDARDE INTERNAȚIONALE

(THE REGIMES FOR THE EXECUTION OF CUSTODIAL SENTENCES. BETWEEN THE PRINCIPLE OF LEGALITY AND INTERNATIONAL STANDARDS)

Radu Florin GEAMĂNU*

Abstract

Studiul acoperă regimurile de executare a pedepselor privative de libertate din sistemul românesc, subliniind schimbările structurale pe care le-a suferit sistemul penitenciar în ultimii 20 de ani, astfel încât legislația actuală prevede patru astfel de regimuri pentru persoanele condamnate la o pedeapsă privativă de libertate: regim de maximă siguranță, regim închis, regim semideschis și regim deschis. În partea a doua, lucrarea prezintă viabilitatea mecanismului de control exercitat de judecătorul de supraveghere a pedepselor privative de libertate și, ulterior, de instanță (la judecarea plângerii împotriva hotărârii judecătorului respectiv), analizat printr-o examinare a standardelor stabilite de instrumentele regionale. Acest studiu confirmă faptul că abordarea legiuitorului național în reglementarea celor patru regimuri de executare a pedepselor privative de libertate este în perfectă armonie cu principiul legalității, așa cum este prevăzut în Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cadrul procedurilor penale, precum și cu tendințele regionale (Recomandarea Rec(2006)2-rev a Comitetului de Miniștri către statele membre privind Regulile Penitenciare Europene, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, rezoluția Parlamentului European din 5 octombrie 2017 privind sistemele și condițiile penitenciare) și internaționale (Regulile minime standard ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților - Regulile Nelson Mandela). Studiul recunoaște coerența și jurisprudența celor patru regimuri, într-un sistem progresist, promițând menținerea acestei abordări, ca una care permite contactul sistemului penitenciar cu societatea, favorizând reintegrarea și limitând efectele pedepselor privative de libertate (încarcerarea). În concluzie, sunt prezentate câteva direcții posibile de analiză care vizează îmbunătățirea reglementării actuale, având ca scop consolidarea sistemului penitenciar românesc deja „tradițional”.

Cuvinte cheie: pedepse privative de libertate; regimuri penitenciare; regim de maximă siguranță; regim închis; regim semideschis; regim deschis; judecător de supraveghere; sistemul progresiv; reintegrare; Legea nr. 254/201.

Abstract

The study covers the regimes for the execution of custodial sentences in the Romanian system, emphasizing the structural changes that the penitentiary system has undergone in the last 20 years, so the current legislation provides for four such regimes for persons convicted to a custodial sentence: maximum security, closed, semi-open and open regime. In the second part, the paper covers the viability of the control mechanism exercised by the supervising judge of deprivation of liberty and, subsequently, by the court

*Lecturer PhD., "Nicolae Titulescu" University of Bucharest (Romania), Faculty of Law, Criminal Law Department.

(when judging the complaint against the ruling of the said judge), analyzed through an examination of the standards laid out by the regional instruments. This study confirms the fact that the approach of the national legislator when regulating the four regimes for the execution of custodial sentences is in perfect harmony with the legality principle, as provided for in Law No. 254/2013 on the execution of sentences and custodial measures ordered by judicial bodies during criminal proceedings and also with the regional tendencies (Recommendation Rec(2006)2-rev of the Committee of Ministers to member States on the European Prison Rules, European Court of Human Rights case-law, European Parliament resolution of 5 October 2017 on prison systems and conditions) and international ones (The United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners - the Nelson Mandela Rules). The study recognizes the coherence and case-law of the four regimes, in a progressive system, pledging for maintaining this approach, as one that allows the contact of the prison system with the society, favouring the reintegration and limiting the effects of custodial sentences (prisonisation). Concluding, several possible directions of analysis aiming to improve the current regulation are presented, with the purpose of consolidating the already „traditional” Romanian prison system.

Keywords: custodial sentences; prison regimes; maximum security regime; closed regime; semi-open regime; open regime; supervising judge; progression principle; reintegration; Law no. 254/2013

Introducere

Într-o abordare istorică a reglementărilor execuțional penale din ultimii aproape 60 de ani, se remarcă, la debutul acestei perioade, **Legea nr. 23/1969 privind executarea pedepselor**¹ cu privire la care s-a susținut că, deși în ansamblul său răspundea principiilor internaționale în materie, totuși, exista necesitatea unei delimitări critice față de trecut și, deci, perfecționarea cadrului legislativ², desigur cu observarea noilor evoluții europene și internaționale în materie.

În ceea ce privește regimurile de executare a pedepselor, legislația primară de la acea dată nu conținea vreo prevedere care să permită încadrarea deținuților în diverse categorii de regimuri.

Singura mențiune relevantă în cuprinsul textului legii era cuprinsă în art. 21 care vorbea despre un așa-numit regim restrictiv, care reprezenta cea mai gravă sancțiune disciplinară, respectiv transferarea pe o durată de 3 până la 12 luni pentru executarea pedepsei la un penitenciar unde era în vigoare un asemenea regim. Executarea pedepselor se realiza, astfel, în cadrul unui regim unic, închis, fără mari perspective de reintegrare, resocializare și, în general, fără vreo considerație față de umanitatea inerentă executării pedepselor.

Așa cum am arătat cu altă ocazie, „aceste dispoziții legale erau în concordanță cu nivelul limitat de protecție asigurat persoanelor private de libertate la acel moment în majoritatea statelor europene. De altfel, așa cum a fost evidențiat³ până la mijlocul secolului XX, condamnarea la o pedeapsă privativă de libertate atrăgea pierderea tuturor drepturilor individuale conferite fiecărui cetățean. Nu putea fi conceput ca deținutul să beneficieze de vreun statut juridic bine definit.

¹ Republicată în B.Of. nr. 62 din 2 mai 1973, cu modificările și completările ulterioare.

² I. Chiș, *Starea actuală a sistemului penitenciar românesc. Considerente cu privire la o nouă lege a executării pedepsei cu închisoarea*, în *Revista de Știință Penitenciară*, anul 1991, nr. 2 (6), Editor: D.G.P., București, 1990, p. 7.

³ J.-P. Céré, *La prison*, 2e edition, Ed. Dalloz, Paris, 2016, p. 70.

Acesta putea pretinde numai unele favoruri, revocabile după bunul plac al autorităților penitenciare.”⁴

Față de prevederile de maximă generalitate ale acestei legi, s-a afirmat că în privința regimului de viață al deținuților predomina funcția de pază și custodie, în detrimentul funcției de reeducare și de reinserție socială⁵, concepția legiuitorului fiind în mod evident depășită de evoluțiile sociale și legislative naționale, dar și internaționale.

Ulterior a fost adoptată **Legea nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal**⁶.

Prin armonizarea reglementărilor execuțional penale cu cele europene și internaționale, legiuitorul național a avut în vedere modernizarea și reformarea fundamentală a unui sistem care, așa cum am văzut, timp de mai mulți ani, a fost dominat de puternică componentă represivă⁷.

După cum am arătat în altă lucrare, „prin adoptarea Legii nr. 275/2006 s-a realizat o reformare radicală a sistemului de executare a pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, elementele de noutate introduse atunci în legislația națională vizând, printre altele, următoarele aspecte:

- ✓ reglementarea instituției judecătorului delegat cu executarea pedepselor, căruia îi revenea competența de supraveghere și control în legătură cu prezervarea legalității în executarea pedepselor și a măsurilor preventive privative de libertate;

- ✓ renunțarea la caracterul eminent represiv al reglementărilor anterioare și promovarea unei noi politici penale întemeiate pe necesitatea recuperării sociale a persoanelor condamnate, pe stimularea reeducării acestora, sens în care au fost create patru regimuri de executare a pedepselor: regimul de maximă siguranță, regimul închis, regimul semideschis și regimul deschis, care se bazează pe un sistem progresiv, persoanele condamnate având posibilitatea să treacă dintr-un regim de executare în altul, în funcție de comportamentul manifestat pe durata detenției;

- ✓ în acord cu standardele internaționale, s-a interzis imobilizarea cu lanțuri a persoanelor condamnate, precum și folosirea lanțurilor și cătușelor pentru imobilizarea unui deținut pentru considerente de ordin medical.”⁸

Regimurile de executare a pedepselor privative de libertate

1. Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal⁹, cadrul normativ actual în

⁴ R.F. Geamănu, *Mijloace de protecție a persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate*, Ed. Universul Juridic, București, 2019, p. 50.

⁵ C. Martinez Aznar, *Asistență pentru reforma sistemului penitenciar și ameliorarea sistemului de probațiune*, în *Revista Administrației Penitenciare din România*, nr. 3/2002, Editor: D.G.P., București, 2002, p. 60.

⁶ Publicată în M.Of. nr. 627/20.07.2006, cu modificările și completările ulterioare.

⁷ A. Șerban, *Considerații asupra noii Legi privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal nr. 275/2006*, în *Curierul Judiciar* nr. 6/2008, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 63.

⁸ R.F. Geamănu, *Mijloace de protecție ...*, op. cit., pp. 51-52.

⁹ Publicată în M.Of. nr. 514/14.08.2013, cu modificările și completările ulterioare.

materia executării pedepselor privative de libertate, completează în mod firesc dispozițiile substanțiale și procesual penale cuprinse în Codul penal și Codul de procedură penală.

Prin adoptarea Legii nr. 254/2013 s-a consolidat procesul de reformă în domeniul execuțional-penal, proces început prin adoptarea Legii nr. 275/2006, elementele de noutate introduse atunci în legislația națională fiind menținute în actuala reglementare.¹⁰

Astfel, a fost menținută instituția judecătorului de supraveghere a privării de libertate (cu o necesară adaptare terminologică față de sintagma utilizată de legiuitorul anterior - judecător delegat cu executarea pedepselor), precum și diferențierea administrativă a executării pedepselor privative, prin cele patru regimuri de executare a pedepselor: regimul de maximă siguranță, regimul închis, regimul semideschis și regimul deschis, bazate pe un sistem progresiv, care oferă posibilitatea persoanelor condamnate de a trece dintr-un regim de executare în altul, în funcție de comportamentul manifestat pe durata detenției.¹¹

Este important de reținut decalajul legislativ și, mai ales, instituțional al sistemului penitenciar românesc anterior anului 2006, când a fost adoptat sistemul progresiv de executare a pedepselor privative de libertate, în condițiile în care, așa cum a subliniat literatura de specialitate, progresivitatea sistemelor penitenciare a fost introdusă în Spania, la nivel de experiment, încă din anul 1834 (în Valencia), inițiatorul acestei reforme (Manuel Montesinos y Molina) fiind perceput de către Sir Walter Crofton, cu ocazia desfășurării primului Congres mondial în domeniul penitenciar (Londra, 1872), drept creator al sistemului penitenciar progresiv¹².

De asemenea, alte sisteme progresive au început să fie implementate în Europa în anul 1840 (sistemul lui A. Maconochie, Norfolk, Anglia), anul 1842 (sistemul lui G.M. von Obermaier, Munchen, Germania), anul 1854 (sistemul lui Sir W.F. Crofton, Irlanda)¹³.

2. Așa cum am precizat deja, sistemul actual al regimurilor de executare a pedepselor privative de libertate reprezintă o continuare a celui din Legea nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, legiuitorul optând pentru asigurarea stabilității și previzibilității cadrului legal național, a cărui filosofie s-a dovedit a fi coerentă din perspectiva efectelor în materia reintegrării și gestionării persoanelor private de libertate.

„Existența regimurilor determină nu numai o corectă individualizare a modului de executare, dar și permite, în egală măsură, personalului penitenciar dispunerea de măsuri specifice, inclusiv din perspectiva asigurării siguranței și ordinii în cadrul locului de detenție. Cele patru regimuri au permis, totodată, adaptarea infrastructurii penitenciare la noile provocări ale reeducării în mediu penitenciar. Astfel, cu excepția, importantă, de altfel, a conturării unor noi sisteme de executare a măsurilor educative, regimurile specifice executării pedepselor au rămas în număr de patru, câte două pentru fiecare nivel – grav, respectiv ușor –, acestea permițând aplicarea sistemului

¹⁰ R.F. Geamănu, *Mijloace de protecție ...*, op. cit., p. 55.

¹¹ Ibid., pp. 55-56.

¹² R.M. Mata y Martín, *Fundamentos del Sistema Penitenciario*, Ed. Tecnos, Madrid, 2016, pp. 24 - 25.

¹³ A se vedea A.I. Pérez Cepeda, L.Z. Rodríguez, N.S. Mulas, J.F. García, *Lecciones y Materiales para el Estudio del Derecho Penal. Tomo VI: Derecho Penitenciario*, 2^a edición, Ed. Iustel, Madrid, 2016, p. 49.

progresiv (dar și regresiv, dacă este cazul) în executare pentru fiecare persoană privată de libertate.”¹⁴

Potrivit art. 43 din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013¹⁵, **regimul de executare** a pedepselor privative de libertate „cuprinde totalitatea regulilor, drepturilor, obligațiilor, programelor și activităților care urmăresc realizarea unei bune conviețuiri, astfel încât să încurajeze comportamente, atitudini și abilități care să contribuie la reintegrarea socială”.

Sunt prevăzute, deci, la art. 31 din Legea nr. 254/2013, **patru regimuri**¹⁶ de executare a pedepselor privative de libertate (**maximă siguranță, închis, semideschis, deschis**)¹⁷, care se diferențiază în raport cu gradul de limitare a libertății de mișcare a persoanelor condamnate, modul de acordare a drepturilor și de desfășurare a activităților, precum și cu condițiile de detenție.

Existența celor patru regimuri și a unui sistem progresiv, care permite schimbarea regimului cu altul mai puțin sever reprezintă o aplicare a ceea ce literatura de specialitate, în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare, CtEDO), a numit *dreptul la un regim adecvat de executare a pedepsei* pentru persoanele condamnate, în vederea evitării apariției unor tratamente inumane și degradante.¹⁸

După cum se poate observa, legislația actuală a adoptat ideea unor regimuri multiple în etape progresive de responsabilizare.¹⁹

Desigur, până la stabilirea efectivă, pentru prima dată, a unui regim de executare a pedepsei, persoana condamnată, după ce parcurge perioada de carantină și observare (de 21 de zile), este supusă, potrivit art. 33 alin. (1) din lege, unui *regim provizoriu de executare*, corespunzător cuantumului pedepsei pe care o execută persoana condamnată.

¹⁴ A. Barbu, R.F. Geamănu, *Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal. Comentarii și jurisprudență*, Ed. Universul Juridic, București, 2021, pp. 202-203.

¹⁵ Aprobat prin H.G. nr. 157/2016, publicată în M.Of. nr. 271/11.04.2016, cu modificările și completările ulterioare.

¹⁶ A se vedea, pentru comparație și sistemul britanic, care clasifică persoanele private de libertate în patru categorii (A, B, C și D, în ordinea descrescătoare a pericolozității acestora), respectiv cel nord american [care prevede și un regim „supermax” (echivalentul categoriei deținuților care prezintă risc pentru siguranța penitenciarului din dreptul național – n.n., R.F.G.)], conform S. Livingstone, T. Owen, A. Macdonald, *Prison Law*, 4th edition, Oxford University Press, 2008, sp. No. 4.01.s, 4.04., respectiv, S. Shalev, *Supermax Controlling Risk Through Solitary Confinement*, Ed. Willan, London, 2010, apud M. Herzog-Evans, *Droit pénitentiaire 2020-2021*, 3e édition, Ed. Dalloz, Paris, 2019, pp. 288-289.

¹⁷ Prezentul studiu nu are în vedere regimurile specifice aplicabile persoanelor arestate preventiv în timpul urmăririi penale [art. 111 alin. (1) din Legea nr. 254/2013] ori al judecării [art. 122 alin. (1) din Legea nr. 254/2013]. Pentru o abordare teoretică a acestor regimuri, a se vedea, N.-C. Magdalena, *Executarea măsurilor preventive privative de libertate. Drept național și elemente de extraneitate*, Ed. Universul Juridic, București, 2023, pp. 156, 170 și 197-198.

¹⁸ S. Snacken, *Prisons en Europe. Pénologie et droits de l'homme*, Ed. Larcier, Bruxelles, 2011, p. 103, p. 105; D. van Zyl Smit, S. Snacken, *Principles of European prison law and policy*, Oxford University Press, Oxford, 2011, pp. 176-187.

¹⁹ G.-N. Chihaia, *Rolul și activitatea judecătorului de supraveghere a privării de libertate*, Ed. Universul Juridic, București, 2018, p. 136.

Detalierea condițiilor specifice fiecăruia dintre cele patru regimuri²⁰ este realizată în cuprinsul art. 34-38 din Legea nr. 254/2013, după cum urmează:

a.) regimul de maximă siguranță, care se aplică, în principiu, tuturor persoanelor condamnate la pedeapsa detențiunii pe viață, persoanelor condamnate la pedeapsa închisorii mai mare de 13 ani și celor care prezintă risc pentru siguranța penitenciarului.

Reprezintă cel mai sever regim de executare a pedepselor privative de libertate, fiind caracterizat prin faptul că persoanele sunt supuse, potrivit art. 34 alin. (4) din lege, unor măsuri stricte de pază, supraveghere și escortare, sunt cazate, de regulă, individual, prestează muncă și desfășoară activități educative, culturale, terapeutice, de consiliere psihologică și asistență socială, moral-religioase, instruire școlară și formare profesională, în grupuri mici, în spații anume stabilite în interiorul penitenciarului, sub supraveghere continuă, în condițiile stabilite prin regulamentul de aplicare a prezentei legi.

Indiferent de tipul și durata pedepsei aplicate, acest regim nu se aplică persoanelor condamnate (doar dacă nu prezintă risc pentru siguranța penitenciarului): (i) care au împlinit vârsta de 65 de ani; (ii) femeilor însărcinate sau care au în îngrijire un copil în vârstă de până la un an; (iii) persoanelor încadrate în gradul I de invaliditate, precum și celor cu afecțiuni locomotorii grave [art. 35 alin. (1) din lege].

b.) regimul închis, care se aplică, în principiu, tuturor persoanelor condamnate la pedeapsa închisorii mai mare de 3 ani, dar care nu depășește 13 ani.

Potrivit dispozițiilor legale, persoanele condamnate care execută pedeapsa în regim închis sunt cazate, de regulă, în comun, prestează muncă și desfășoară activități educative, culturale, terapeutice, de consiliere psihologică și asistență socială, moral-religioase, instruire școlară și formare profesională, în grupuri, în interiorul penitenciarului, sub pază și supraveghere, în condițiile stabilite prin regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013. Persoanele condamnate care execută pedeapsa în regim închis pot presta munca și pot desfășura activități educative și culturale în afara penitenciarului, sub pază și supraveghere continuă, cu aprobarea directorului penitenciarului [art. 36 alin. (3) și (4) din lege].

c.) regimul semideschis, care se aplică, de regulă, persoanelor condamnate la pedeapsa închisorii mai mare de un an, dar care nu depășește 3 ani.

Persoanele condamnate care execută pedeapsa în regim semideschis sunt cazate în comun, se pot deplasa neînsoțite în zone prestabilite din interiorul penitenciarului, prestează muncă și desfășoară activități educative, culturale, terapeutice, de consiliere psihologică și asistență socială, moral-religioase, instruire școlară și formare profesională, sub supraveghere, în grupuri, în spații din interiorul penitenciarului care rămân deschise în timpul zilei, în condițiile stabilite prin regulamentul de aplicare a prezentei legi. Persoanele condamnate care execută pedeapsa în regim

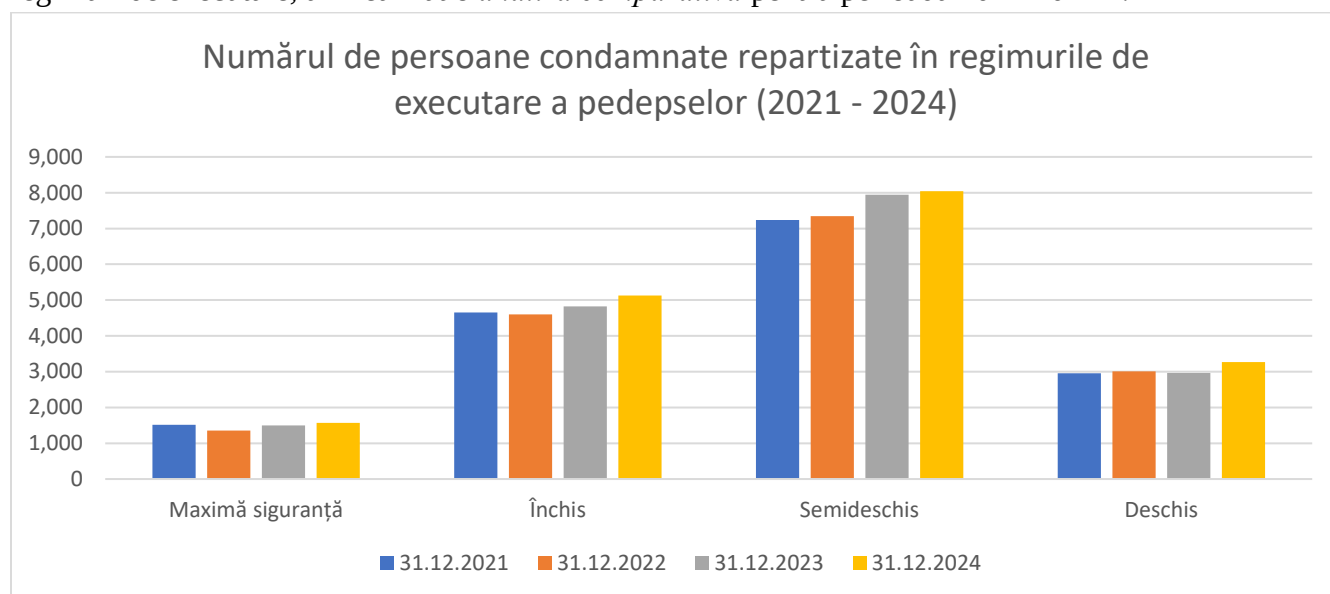
²⁰ Pentru analiza detaliată a regimurilor de maximă siguranță, închis, semideschis și deschis, a se vedea A. Barbu, R.F. Geamănu, op. cit., pp. 213-220, pp. 220-223, pp. 223-225 și pp. 226-228.

semideschis pot presta muncă și desfășura activități educative, culturale, terapeutice, de consiliere psihologică și asistență socială, moral-religioase, instruire școlară și formare profesională, în afara penitenciarului, sub supraveghere inclusiv electronică [art. 37 alin. (3) și (4) din lege].

d.) regimul deschis, care se aplică, de regulă, persoanelor condamnate la pedeapsa închisorii mai mare de un an, dar care nu depășește 3 ani.

Persoanele condamnate care execută pedeapsa în regim deschis sunt cazate în comun, se pot deplasa neînsoțite în zone prestabilite din interiorul penitenciarului, pot presta munca și pot desfășura activități educative, culturale, terapeutice, de consiliere psihologică și asistență socială, moral-religioase, instruire școlară și formare profesională, în afara penitenciarului, fără supraveghere, în condițiile stabilite prin regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013 [art. 38 alin. (3) din lege].

Pentru o imagine corectă a distribuției persoanelor condamnate într-unul din cele patru regimuri de executare, am realizat o *analiză comparativă* pentru perioada 2021-2024²¹:



Din analiza datelor concrete comunicate de Administrația Națională a Penitenciarelor și din calculul procentelor de persoane condamnate repartizate în fiecare din cele patru regimuri, se poate observa, cu puterea evidenței, că „presiunea” majoră apasă asupra regimurilor semideschis (în special) și închis, cu consecința unei supraaglomerări accentuate pentru persoanele cazate în aceste regimuri, comparativ cu persoanele condamnate care execută pedeapsa în regimurile de maximă siguranță și cel deschis:

	regimul de maximă siguranță	regimul închis	regimul semideschis	regimul deschis	TOTAL
--	-----------------------------	----------------	---------------------	-----------------	-------

²¹ A se vedea: Administrația Națională a Penitenciarelor, *Raport de activitate 2022*, p. 9, disponibil la: <https://anp.gov.ro/wp-content/uploads/2022/03/BILANT-ANP-2021.pdf>; Administrația Națională a Penitenciarelor, *Raport de activitate 2023*, p. 10, disponibil la: <https://anp.gov.ro/wp-content/uploads/2024/03/RA-2023-2024-final-20.03.2024.pdf>; Administrația Națională a Penitenciarelor, *Raport de activitate 2024*, p. 19, disponibil la: <https://anp.gov.ro/wp-content/uploads/2025/03/Raport-activitate-ANP.pdf>.

31.12.2021	1.511 (9,24%)	4.652 (28,45%)	7.238 (44,26%)	2.951 (18,05%)	16.352
31.12.2022	1.357 (8,32%)	4.601 (28,20%)	7.348 (45,03%)	3.011 (18,45%)	16.317
31.12.2023	1.501 (8,71%)	4.823 (27,98%)	7.948 (46,11%)	2.965 (17,21%)	17.237
31.12.2024	1.570 (8,72%)	5.126 (28,46%)	8.045 (44,66%)	3.272 (18,16%)	18.013

3. Ceea ce este esențial de subliniat în analiza și înțelegerea filosofiei profund **umaniste** care caracterizează configurarea actuală a regimurilor de executare a pedepselor privative de libertate (mai ales într-o abordare comparativă cu legislația anterioară anului 2006) este faptul că legiuitorul național a amenajat aceste regimuri având ca fundament, în principal, **sistemul progresiv** și, subsidiar, și la nevoie, **sistemul regresiv**. Astfel, potrivit art. 30 alin. (2) și (3) din Legea nr. 254/2013, regimurile de executare a pedepselor privative de libertate sunt bazate pe cele două sisteme menționate, persoanele condamnate trecând dintr-un regim în altul, în condițiile prevăzute de lege; regimurile de executare trebuie să asigure respectarea și protejarea vieții, sănătății și demnității persoanelor condamnate, a drepturilor și libertăților acestora, fără a putea cauza suferințe fizice și fără a înjosi persoana condamnată.

„Gândite ca *regimuri graduale*, în cadrul cărora o persoană poate fi plasată atât *progresiv*, cât și *regresiv*, cele 4 regimuri se diferențiază între ele prin limitarea mișcării și, parțial prin modalitatea de exercitare a unor drepturi, respectiv prin condițiile de detenție asigurate persoanelor private de libertate. În mod evident, drepturile minime, fundamentale, ca și condițiile minime de cazare, sunt acordate tuturor persoanelor private de libertate, indiferent de regimul în care execută pedeapsa. Diferențele apar însă în a acorda, în plus față de standardele minime obligatorii, național și internațional, alte facilități sau unele sporite, marje mai largi de executare a drepturilor sau chiar modalități diferite de exercitare a acestora.”²²

Rolul judecătorului de supraveghere a privării de libertate. Stabilirea și modificarea regimurilor de executare a pedepselor privative de libertate

Așa cum am arătat, cadrul legislativ în domeniul executării pedepselor, reglementat prin Legea nr. 275/2006, a cuprins o dezvoltare modernă a sistemului penitenciar românesc, prin introducerea unui judecător delegat privind executarea pedepselor cu închisoarea, așa încât executarea acestor pedepse a început să fie realizată sub supravegherea, controlul și autoritatea unui judecător, asigurând deplina legalitate a executării pedepsei.²³

Instituția judecătorului de supraveghere a privării de libertate, în terminologia consacrată în prezent prin Legea nr. 254/2013, consolidează și exprimă ferm opțiunea legiuitorului român pentru un control eficient al modului în care persoanele sunt private de libertate.²⁴

²² A. Barbu, R.F. Geamănu, *Mijloace de protecție ...*, op. cit., p. 207.

²³ R.F. Geamănu, *Implementing a National Preventive Mechanism for the prevention of torture and other forms of cruel, inhuman or degrading treatment or punishment in places of detention in Romania*, The International Conference Challenges of the Knowledge Society – CKS 2012, 6th edition, CKS eBook 2012, Ed. Pro Universitaria, București, 2012, pp. 78.

²⁴ R.F. Geamănu, *Mijloace de protecție ...*, op. cit., p. 215.

Potrivit art. 9 alin. (1) teza I din Legea nr. 254/2013, judecătorul de supraveghere a privării de libertate supraveghează și controlează asigurarea legalității în executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate, prin exercitarea atribuțiilor stabilite prin prezenta lege.

Printre atribuțiile judecătorului de supraveghere a privării de libertate art. 9 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 254/2013 include și pe aceea de soluționare a plângerilor privind stabilirea și schimbarea regimurilor de executare a pedepselor, atribuție pe care am calificat-o deja cu un alt prilej²⁵ ca având caracter administrativ-jurisdicțional.

Stabilirea și modificarea regimurilor de executare a pedepselor privative de libertate sunt reglementate în cuprinsul art. 39 și 40 din Legea nr. 254/2013: *stabilirea* regimului este realizată inițial, după finalizarea perioadei de carantină și observare sau după aplicarea regimului provizoriu, în timp ce *modificarea* regimului are loc după executarea unor perioade minimale prevăzute de lege (6 ani și 6 luni, în cazul pedepselor cu detențiunea pe viață, respectiv a unei cincimi din durata pedepsei cu închisoarea) și numai dacă sunt îndeplinite o serie de alte condiții.

Un studiu detaliat al condițiilor de stabilire și modificare a regimurilor de executare a pedepselor privative de libertate nu face obiectul prezentului demers, elementul esențial a fi reținut în contextul prezentei analize fiind reglementarea în legislația națională a două mecanisme independente și imparțiale de control, ca modalitate de asigurare a legalității executării pedepsei (în regimul adecvat, care să permită maximizarea oportunităților de resocializare a persoanei condamnate): *plângerea* la judecătorul de supraveghere a privării de libertate și, subsecvent, *contestația* la judecătoria în a cărei circumscripție se află penitenciarul.

În opinia noastră, deși o analiză a plângerilor privind stabilirea și schimbarea regimurilor de executare a pedepselor ar scoate în evidență o rată foarte mare de respingere a acestor plângeri, respectiv contestații (spre exemplu, la nivelul trimestrului IV al anului 2011, dintre cele 3.800 de decizii privind stabilirea regimului de executare, 87 au fost modificate în urma soluționării unor plângeri de către judecător, iar 19 au fost modificate în urma admiterii contestației împotriva încheierii judecătorului, rezultând un procent de conformitate de 97,71%²⁶), confirmându-se, deci, deciziile comisiilor din penitenciare, apreciem cele două trepte ale mecanismului de control ca fiind deosebit de importante, oferind o protecție efectivă împotriva eventualelor abuzuri și, suplimentar, permițând o evaluare independentă cu privire la justetea repartizării persoanelor într-un regim sau altul de executare a pedepselor.

Concluzionând, faptul că acești judecători de supraveghere nu sunt integrați în administrația penitenciarului, exercitând, totodată, autoritatea judecătorească pe tot parcursul exercitării activității și fiind, deci, independenți de puterea executivă (administrația penitenciarului), menținându-și apartenența și statutul de judecători constituie argumente puternice

²⁵ Ibid., p. 224.

²⁶ Administrația Națională a Penitenciarelor, *Raport pe trimestrul IV 2011 privind monitorizarea încheierilor judecătorului delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate și hotărârilor pronunțate de instanțele de judecată cu privire la asigurarea drepturilor persoanelor private de libertate, cauzele aflate pe rolul C.E.D.O. și la vizitele efectuate în locurile de deținere de organizațiile neguvernamentale care activează în domeniul drepturilor omului*, nepublicat, pp. 22-23, apud R.F. Geamănu, *Mijloace de protecție ...*, op. cit., p. 246.

care confirmă viabilitatea sistemului de control al legalității executării pedepselor privative de libertate.²⁷

De altfel, mecanismul național de control exercitat de către judecătorul de supraveghere a privării de libertate este în perfectă armonie și cu jurisprudența CtEDO²⁸, nu numai cu standardele naționale.

Mai mult, recent, CtEDO, în cauza *Văscăuțanu c. România*,²⁹ a evidențiat eficacitatea unui remediu preventiv – plângerea adresată judecătorului de supraveghere a privării de libertate (art. 56 din Legea nr. 254/2013) – „care poate pune capăt situațiilor contrare drepturilor prevăzute la art. 3 din Convenție în cazul deținuților care susțin că sunt supuși unor condiții de detenție necorespunzătoare în timpul executării pedepselor lor cu închisoarea.”³⁰

Deși nu în legătură cu atribuțiile privind stabilirea ori modificarea regimurilor de executare a pedepselor privative de libertate, decizia fiind pronunțată în contextul analizei drepturilor persoanelor condamnate, apreciem că argumentele CtEDO sunt pe deplin aplicabile, *mutatis mutandis*, și cu privire la această competență a judecătorului de supraveghere a privării de libertate.

Asigurarea legalității executării pedepselor privative de libertate și respectarea standardelor internaționale

1. În cuprinsul acestui studiu am optat, atipic, pentru analiza **principiului legalității executării pedepselor** privative de libertate după prezentarea regimurilor, pentru a evidenția și a oferi consistență principiului legalității în discuție prin raportare la cele patru regimuri de executare a respectivelor pedepse.

Potrivit art. 1 din Legea nr. 254/2013, „*executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate se realizează în conformitate cu dispozițiile Codului penal, ale Codului de procedură penală și ale legii analizate*”.

Legalitatea executării pedepselor conferă legii execuțional penale previzibilitate și accesibilitate: persoanele vizate pot cunoaște, încă de la început, regimul executării pedepsei la care sunt supuse, în timp ce agenții statului sunt obligați să organizeze executarea numai în limitele strict stabilite de dispozițiile legale, fără posibilitatea dezvoltării unor alte modalități ori condiții de executare.³¹

Astfel, din perspectiva noastră, reglementarea de către legiuitor a celor patru regimuri de executare a pedepselor privative de libertate reprezintă o aplicare plenară a principiului legalității executării pedepselor, asigurând o corectă individualizare a regimurilor de executare a pedepselor

²⁷ Ibid., p. 288.

²⁸ Cu privire la analiza viabilității mecanismului de control exercitat de către judecătorul de supraveghere a privării de libertate, analizată printr-un examen al jurisprudenței Curții Constituționale și al Curții Europene a Drepturilor Omului, a se vedea *ibid.*, pp. 278-280.

²⁹ CtEDO, decizia de inadmisibilitate din 18 noiembrie 2025, în cauza *Văscăuțanu c. România*, nr. 10120/23.

³⁰ CtEDO, Comunicat de presă - *Decizia Vascautanu împotriva României – Curtea confirmă eficacitatea unui remediu preventiv întemeiat pe articolul 56 din Legea 254/2013*, 04.12.2025, disponibil la: <https://hudoc.echr.coe.int/fre-press#%7B%22itemid%22:%5B%22003-8401490-11882029%22%5D%7D>.

³¹ A. Barbu, R.F. Geamănu, op. cit., p. 12.

pentru persoanele condamnate la pedepse privative de libertate, în condițiile în care diferențele între cele patru regimuri oferă atât condamnatului, cât și administrației locului de deținere suficiente instrumente care să maximizeze șansele de reintegrare socială a persoanei condamnate³².

De altfel, apreciem că realizarea scopului executării pedepselor (prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, conform art. 3 din Legea nr. 254/2013) și a unei atitudini corecte față de ordinea de drept, față de regulile de conviețuire socială și față de muncă, în vederea reintegrării în societate a persoanelor condamnate, se poate realiza într-un mod mai robust prin abordarea curentă a legiuitorului național, respectiv prin reglementarea mai multor regimuri de executare a pedepselor – într-un sistem progresiv – care recompensează comportamentul conform al acestor persoane.

Subliniem, în context, că dezideratul reintegrării în societate a persoanelor condamnate trebuie realizat numai prin promovarea și, ulterior, consolidarea așa-zisei *permeabilități a sistemului penitenciar*³³ față de societate și față de ecosistemul în care sunt amplasate locurile de deținere.

2. O evaluare a necesității existenței mai multor regimuri de executare a pedepselor, care să permită o individualizare adecvată a executării pedepselor privative de libertate nu ar fi completă fără invocarea (în special) a **standardelor europene**, dar și a celor **internaționale** în materie:

(i.) În primul rând, trebuie să evidențiem faptul că analiza standardelor europene (**Consiliul Europei**) duce la concluzia generală că politica penitenciară europeană și, într-o măsură mai mică, legislația penitenciară europeană au făcut pași importanți în direcția unei abordări mai puțin autoritare a închisorii. Astfel, s-a ajuns la o recunoaștere tot mai mare a riscurilor rezultate dintr-o situație de privare de libertate.³⁴

Instrumentul cardinal în asigurarea standardelor celor 46 de state membre ale Consiliului Europei este reprezentat de **Recomandarea Rec (2006) 2-rev.1 referitoare la Regulile Penitenciare Europene**³⁵.

³² Desigur cu luarea în considerare a Planului individualizat de evaluare și intervenție educativă și terapeutică (art. 89 din Legea nr. 254/2013): „(3) Pentru fiecare persoană condamnată, la depunerea în penitenciar, în perioada de carantină și observare, se realizează o evaluare multidisciplinară, din perspectivă educațională, psihologică și socială.

(4) Pentru persoanele condamnate, în funcție de concluziile evaluării prevăzute la alin. (3), se întocmește Planul individualizat de evaluare și intervenție educativă și terapeutică, cu respectarea nevoilor prioritare de intervenție și consultarea persoanei condamnate. Planul individualizat de evaluare și intervenție educativă și terapeutică se completează și se modifică ori de câte ori este necesar.

(5) Includerea persoanelor condamnate în activitățile recomandate în Planul individualizat de evaluare și intervenție educativă și terapeutică se realizează ținând cont de nevoile identificate, regimul de executare a pedepsei privative de libertate și momentul traseului execuțional.”

³³ Cu privire la noțiune („*murs poreux*”), a se vedea Gilles Chantraine (2004), apud S. Snacken, op. cit., p. 72.

³⁴ D. van Zyl Smit, S. Snacken, op. cit., pp. 354-355.

³⁵ Pentru traducerea *in extenso* a documentului, a se vedea A. Barbu, R.F. Geamănu, op. cit., pp. 910-941.

Deși aceste recomandări nu sunt obligatorii, ci doar *soft-law*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului face trimitere la ele în mod constant atunci când interpretează Convenția europeană a drepturilor omului (CEDO), după cum și instanțele naționale realizează astfel de trimiteri atunci când interpretează legislația națională. A se vedea, K.

Documentul evidențiază o serie de principii privind executarea privării de libertate în contextul unui proces penal și, specific, pentru executarea pedepselor privative de libertate.

Astfel, la repartizarea deținuților trebuie să se țină cont de *cerințele legate de continuarea cercetărilor penale, securitate și siguranță, precum și de necesitatea de a asigura regimuri potrivite pentru toți deținuții* (s.n., R.F.G.) (regula 17.2.).

Existența unor regimuri diferite de executare a pedepselor privative de libertate este susținută și de abordarea Consiliului Europei cu privire la măsurile de securitate aplicabile persoanelor private de libertate, care *trebuie să fie cel mai puțin intruzive* (s.n., R.F.G.), *de natură să asigure siguranța deținerii acestora*, sens în care *cât mai curând după primire, fiecare deținut va fi evaluat pentru a se stabili: riscul pe care l-ar reprezenta pentru comunitate în eventualitatea unei evadări; riscul de tentativă de evadare, fie pe cont propriu, fie cu ajutorul unor complici din exterior. Subsecvent, fiecare deținut va fi supus unui regim de securitate corespunzător nivelului de risc identificat. Nivelul de securitate necesar trebuie să fie evaluat în mod regulat pe durata detenției unui deținut* (regulile 51.1., 51.3. - 51.5.).

Standardele specifice în cazul persoanelor care execută pedepse privative de libertate (condamnate, deci, definitiv) sunt detaliate în cadrul regulilor 102.1. – 104.3 din Regulile Penitenciare Europene. Astfel, *pentru facilitarea gestionării diferitelor regimuri de executare vor fi utilizate penitenciare separate sau secții distincte dintr-un penitenciar*, fiind necesară reglementarea unor *proceduri pentru elaborarea și revizuirea periodică a planurilor individualizate de executare a pedepsei ca rezultat al analizei rapoartelor relevante, al consultărilor aprofundate în rândul membrilor personalului implicat și, în măsura posibilului, cu participarea deținuților în cauză* (regulile 104.1. – 104.2.).

Este important să remarcăm lipsa unui standard convențional în ceea ce privește regimurile de executare pedepselor, CtEDO³⁶ fiind constantă în a considera că, în principiu, acest aspect, ca de altfel, întreg regimul sancționator în materie penală³⁷, sunt și rămân în marja de apreciere a statelor membre, fără a intra în sfera de protecție a Convenției Europene a Drepturilor Omului (CEDO).

Drenkhahn, *Project Management*: F. Dünkel, K. Drenkhahn and M. Dudeck (Universität Greifswald, DE), *Long-term Imprisonment and Human Rights - Findings of an International Study*, University of Greifswald, Department of Criminology, 2009, p. 2, disponibil la: https://www.jura.fu-berlin.de/fachbereich/einrichtungen/strafrecht/lehrende/drenkhahn/_ressourcen/LTI_shortreport_en.pdf.

³⁶ A se vedea, spre exemplu, CtEDO, hotărârea din 12 februarie 2008, în cauza *Kafkaris c. Cipru*, nr. 21906/04, pct. 99 ori CtEDO, hotărârea din 9 iulie 2013, în cauza *Vinter și alții c. Regatul Unit*, nr. 66069/09, 130/10, 3896/10, pct. 104, în care au fost reținute următoarele: „Este bine stabilit în jurisprudența Curții că alegerea de către un stat a unui anumit sistem de justiție penală, inclusiv revizuirea pedepselor și modalitățile de liberare, este, în principiu, în afara domeniului de aplicare al supravegherii efectuate de Curte la nivel european, cu condiția ca sistemul să nu contravină principiilor stabilite în Convenție.”

³⁷ Spre exemplu, aplicarea unei pedepse a detențiunii pe viață, fără posibilitatea liberării condiționate poate ridica probleme din perspectiva respectării art. 3 CEDO. A se vedea, în acest sens, CtEDO, hotărârea din 12 februarie 2008, în cauza *Kafkaris c. Cipru*, nr. 21906/04, pct. 99.

(ii.) La nivelul **Uniunii Europene, Rezoluția Parlamentului European din 5 octombrie 2017 referitoare la sistemele penitenciare și condițiile din închisori**³⁸, precizează în mod expres faptul că *regimurile de detenție diferențiate*³⁹ *în funcție de deținuți și de gradul de pericolitate al acestora constituie o soluție bună pentru prevenirea recidivei și favorizarea reintegrării în societate; reiterează faptul că măsurile de reintegrare trebuie să fie internalizate și inițiate în timpul detenției; încurajează statele membre să țină seama de infracțiune comisă atunci când decid cum să distribuie populația penitenciară, împiedicând deținuții care execută pedepse de scurtă durată și pe cei condamnați pentru infracțiuni minore să intre în contact cu deținuții care execută pedepse de lungă durată* (pct. 8).

Aceeași Rezoluție *încurajează statele membre să pună în aplicare măsuri de ajustare a pedepsei, în special pentru pedepsele cu durata cea mai scurtă, inclusiv prin utilizarea regimului de semi-libertate, prin executarea pedepsei în timpul concediului pentru a evita ca deținutul să-și piardă locul de muncă, prin prestarea unei munci în folosul comunității și printr-o utilizare crescândă a executării pedepsei la domiciliu și a plasării sub supraveghere electronică; susține, de asemenea, că este important să se consolideze individualizarea pedepsei, pentru a permite o mai bună executare a acesteia* (pct. 17).

(iii.) La nivel **Organizației Națiunilor Unite, Regulile Nelson Mandela (Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților)**⁴⁰ prevăd o serie de prevederi minimale privind regimurile de executare a pedepselor. Astfel, potrivit regulii 5.1., *regimul de detenție trebuie să urmărească minimizarea oricăror diferențe între viața din penitenciar și viața în libertate, care au tendința de a diminua responsabilitatea deținuților sau respectul față de demnitatea lor în calitate de ființe umane, în timp ce regula 89.1. subliniază necesitatea individualizării tratamentului și, în acest scop, un sistem flexibil de clasificare a deținuților* (s.n., R.F.G.) *în grupuri. Pe cale de consecință, este de dorit ca asemenea grupuri să fie repartizate în penitenciare diferite, corespunzătoare tratamentului aplicat fiecărui grup. Desigur, penitenciarele nu trebuie să asigure același grad de securitate pentru fiecare grup. Este de dorit să fie asigurate diferite grade de securitate, în conformitate cu necesitățile diferitelor grupuri. Penitenciarele de tip deschis, prin însăși faptul că nu prevăd măsuri de securitate fizică împotriva evadării, ci se bazează pe auto-disciplina deținuților, oferă cele mai favorabile condiții pentru reintegrarea deținuților atent triați în prealabil* (regula 89.2.).

După cum se poate observa din scurta prezentare a instrumentelor europene și internaționale, accentul este pus pe nevoia ca legislațiile statelor membre să aibă o legislație

³⁸ Rezoluția Parlamentului European din 5 octombrie 2017 referitoare la sistemele penitenciare și condițiile din închisori (2015/2062(INI)), P8_TA(2017)0385, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0385_RO.html.

³⁹ Rezoluția, la pct. 50, propune și soluția stabilirii unui regim de sine-stătător pentru deținuții considerați a fi radicalizați sau care au fost recrutați de către organizațiile teroriste reprezintă o posibilă măsură pentru reducerea radicalizării din închisori.

⁴⁰ Pentru traducerea *in extenso* a documentului, A. Barbu, R.F. Geamănu, *op. cit.*, p. 941-967.

flexibilă, care să permită, pe baza unei evaluări de la caz la caz încadrarea persoanei într-un regim de executare a pedepsei privative de libertate adecvat nevoilor acesteia și care să permită o executare în bune condiții a pedepsei.

Or, o evaluare a legislației naționale prin prisma acestor standarde nu poate să ne conducă decât la o singură concluzie: alinierea legislației naționale în materia regimurilor de executare a pedepselor privative de libertate la modelul stabilit la nivelurile european și internațional.

Concluzii

Protejarea drepturilor deținuților și dezvoltarea unui regim penitenciar adecvat pentru fiecare caz în parte pot limita riscurile privării de libertate (*prisonisation*⁴¹) și ale instituționalizării, elemente care pot contribui la realizarea unei reintegrări sociale reușite, aspect care este în interesul comun atât al deținutului, cât și al societății. Este, deci, important să recunoaștem că interesele deținuților și interesele societății converg.⁴²

Sumarizând aspectele analizate *supra*, apreciem că existența celor patru regimuri de executare a pedepselor asigură diferențierea în raport cu gradul de limitare a libertății de mișcare a persoanelor condamnate, modul de acordare a drepturilor și de desfășurare a activităților, precum și cu condițiile de detenție și, susțin cu puternice argumente asigurarea respectării drepturilor persoanelor private de libertate, inclusiv respectarea demnității umane.

În plus, procedura de stabilire și modificare a regimurilor oferă garanții reale împotriva arbitrariului, evidențiindu-se în acest sens, existența mecanismelor de control administrativ-jurisdicțional (*plângerea* la judecătorul de supraveghere a privării de libertate), respectiv jurisdicțional (*contestația* la judecătorie).

Totodată, cele patru regimuri de executare a pedepselor privative de libertate, prin delimitările și condițiile în care acestea pot fi aplicate, asigură o gamă suficient de extinsă de opțiuni pentru a răspunde diverselor nevoi de reintegrare socială a persoanelor private de libertate. Raportat la actuala arhitectură a legislației execuțional-penale, considerăm că sistemul aplicabil privind repartizarea în cele patru regimuri de executare a pedepselor este flexibil, racordat principiilor și standardelor europene și asigură justul echilibru între nevoile persoanelor deținute și sarcinile administrative ale locurilor de deținere care trebuie să ofere cadrul administrativ necesar punerii în aplicare și executare a unor regimuri eficiente de executare a pedepselor privative de libertate.

În opinia noastră, examinarea principiului legalității presupune o evaluare comprehensivă a modalității de executare a pedepselor, care include atât dispunerea, punerea în executare și aplicarea unei pedepse privative de libertate în conformitate cu prevederile legale, cât și nevoia ca modalitatea concretă de executare a pedepsei privative de libertate (individualizată prin mecanisme

⁴¹ Cu privire la conținutul termenului, a se vedea, M. Killias, M.F. Aebi, A. Kuhn, *Précis de criminologie*. 4ème édition, Ed. Stämpfli, 2019, Berne, p. 462.

⁴² S. Snacken, op. cit., p. 80.

administrative de tipul regimurilor de executare) să fie aptă să sprijine și să asigure scopul aplicării unei pedepse penale, respectiv reeducarea și resocializarea persoanei condamnate.

Deși, așa cum am precizat, opinăm că actuala reglementare a regimurilor de executare a pedepselor, în sistem progresiv, respectiv regresiv, permițând trecerea persoanelor condamnate dintr-un regim în altul, ca factor esențial pentru asigurarea executării pedepselor și resocializarea acestora, reprezintă un instrument solid, deja tradițional în legislația națională, avansăm câteva posibile direcții de analiză în vederea îmbunătățirii actualei reglementări:

- ✓ detalierea și, eventual, reconfigurarea elementelor actuale (natura și modul de săvârșire a infracțiunii, persoana condamnatului, precum și comportarea acesteia până la stabilirea regimului de executare) care permit repartizarea inițială a persoanei într-un regim imediat inferior sau superior ca grad de severitate, cu consecința flexibilizării mecanismului de repartizare;

- ✓ acordarea unei ponderi crescute unei evaluări individuale aprofundate a fiecărei persoane condamnate, în special prin raportare la riscul de afectare a ordinii, disciplinei și securității în locul de detenție și cu luarea în considerare a eventualelor elemente de vulnerabilitate ori a unor nevoi specifice;

De altfel, o evaluare personalizată este cea care permite stabilirea unui just echilibru între scopurile executării pedepsei (*custody, order, care and justice*)⁴³, cu atât mai mult cu cât literatura de specialitate evidențiază faptul că un tratament echitabil al persoanei condamnate (*fairness*) este de natură să influențeze pozitiv atitudinea persoanei condamnate, favorizând, deci, evitarea apariției stării de recidivă.⁴⁴

- ✓ reconfigurarea pragurilor de pedeapsă în funcție de care persoanele condamnate sunt repartizate în regimurile de executare (spre exemplu, majorarea limitei de pedeapsă pentru repartizarea în regimul deschis, pentru scăderea presiunii asupra regimului semi-deschis, care, așa cum am văzut anterior, în perioada 2021-2024 a reprezentat între 44,26% și 46,11% din totalul deținuților repartizați într-unul din cele patru regimuri).

În fine, în acord cu literatura de specialitate, în contextul unei (noi) expansiuni a agravării răspunderii penale și a prevalenței pedepselor privative de libertate⁴⁵, apreciem că societatea se va confrunta cu întrebarea dacă tipul de pedeapsă și regimul de executare al acesteia permit atingerea obiectivului suprimării inclinației spre criminalitate a persoanei pedepsite sau dacă efectul lor este neglijabil sau prea modest în raport cu mijloacele investite ori chiar dacă rezultatele obținute reflectă o direcție contrară obiectivelor declarate.⁴⁶

⁴³ S. Snacken, op. cit., p. 149.

⁴⁴ M. Killias, M.F. Aebi, A. Kuhn, op. cit., p. 464, afirmația autorilor fiind făcută prin contrapondere cu agravarea regimului sancționator.

⁴⁵ „Lumea a cunoscut o creștere rapidă a populației penitenciare în ultimele trei decenii. În prezent, există peste 11 milioane de persoane încarcerate la nivel global, ceea ce reprezintă o creștere de 8% față de 2010 (*Penal Reform International & Thailand Institute of Justice, 2021*). Această epocă din istoria penală a fost numită era „*mass incarceration*” (Mears & Cochran, 2015, p. 2), deoarece majoritatea țărilor au recurs la privarea de libertate ca principal mecanism de combatere a criminalității (Horowitz & Uggen, 2019).” A se vedea, F.D. Baffour, A.P. Francis, M.D. Chong, N. Harris, *Prison Overcrowding and Harsh Conditions. Health and Human Rights Concerns to Persons in Custody, Staff, and the Community*, Criminal Justice and Behavior, 2024, Vol. 51, No. 3, March 2024, pp. 375–376, disponibil la: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/00938548231219803>.

⁴⁶ M. Killias, M.F. Aebi, A. Kuhn, op. cit., p. 427.

Referințe bibliografice:

- A. Barbu, R.F. Geamănu, *Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal. Comentarii și jurisprudență*, Ed. Universul Juridic, București, 2021.
 - F.D. Baffour, A.P. Francis, M.D. Chong, N. Harris, *Prison Overcrowding and Harsh Conditions. Health and Human Rights Concerns to Persons in Custody, Staff, and the Community*, Criminal Justice and Behavior, 2024, Vol. 51, No. 3, March 2024.
 - J.-P. Céré, *La prison*, 2e edition, Ed. Dalloz, Paris, 2016.
 - G.-N. Chihaia, *Rolul și activitatea judecătorului de supraveghere a privării de libertate*, Ed. Universul Juridic, București, 2018.
 - I. Chiș, *Starea actuală a sistemului penitenciar românesc. Considerente cu privire la o nouă lege a executării pedepsei cu închisoarea*, în *Revista de Știință Penitenciară*, anul 1991, nr. 2 (6), Editor: D.G.P., București, 1990.
 - K. Drenkhahn, *Project Management*: F. Dünkler, K. Drenkhahn and M. Dudeck (Universität Greifswald, DE), *Long-term Imprisonment and Human Rights - Findings of an International Study*, University of Greifswald, Department of Criminology, 2009.
 - R.F. Geamănu, *Mijloace de protecție a persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate*, Ed. Universul Juridic, București, 2019.
 - R.F. Geamănu, *Implementing a National Preventive Mechanism for the prevention of torture and other forms of cruel, inhuman or degrading treatment or punishment in places of detention in Romania*, The International Conference Challenges of the Knowledge Society – CKS 2012, 6th edition, CKS eBook 2012, Ed. Pro Universitaria, București, 2012.
 - M. Herzog-Evans, *Droit pénitentiaire 2020-2021*, 3e édition, Ed. Dalloz, Paris, 2019.
 - M. Killias, M.F. Aebi, A. Kuhn, *Précis de criminologie*. 4ème édition, Ed. Stämpfli, 2019, Berne.
 - N.-C. Magdalena *Executarea măsurilor preventive privative de libertate. Drept național și elemente de extraneitate*, Ed. Universul Juridic, București, 2023.
 - C. Martinez Aznar, *Asistență pentru reforma sistemului penitenciar și ameliorarea sistemului de probațiune*, în *Revista Administrației Penitenciare din România*, nr. 3/2002, Editor: D.G.P., București, 2002.
 - R.M. Mata y Martín, *Fundamentos del Sistema Penitenciario*, Ed. Tecnos, Madrid, 2016.
 - A.I. Pérez Cepeda, L.Z. Rodríguez, N.S. Mulas, J.F. García, *Lecciones y Materiales para el Estudio del Derecho Penal. Tomo VI: Derecho Penitenciario*, 2ª edición, Ed. Iustel, Madrid, 2016.
 - S. Snacken, *Prisons en Europe. Pénologie et droits de l'homme*, Ed. Larcier, Bruxelles, 2011.
 - A. Șerban, *Considerații asupra noii Legi privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal nr. 275/2006*, în *Curierul Judiciar* nr. 6/2008, Ed. C.H. Beck, București, 2008.
 - D. van Zyl Smit, S. Snacken, *Principles of European prison law and policy*, Oxford University Press, Oxford, 2011.
- ***
- Administrația Națională a Penitenciarelor, *Raport de activitate 2022*.
 - Administrația Națională a Penitenciarelor, *Raport de activitate 2023*.
 - Administrația Națională a Penitenciarelor, *Raport de activitate 2024*
 - CtEDO, hotărârea din 12 februarie 2008, în cauza *Kafkaris c. Cipru*, nr. 21906/04.

- CtEDO, hotărârea din 9 iulie 2013, în cauza *Vinter și alții c. Regatul Unit*, nr. 66069/09, 130/10, 3896/10.
- CtEDO, decizia de inadmisibilitate din 18 noiembrie 2025, în cauza *Văscăuțanu c. România*, nr. 10120/23.
- CtEDO, Comunicat de presă - *Decizia Văscăuțanu împotriva României – Curtea confirmă eficacitatea unui remediu preventiv întemeiat pe articolul 56 din Legea 254/2013*, 04.12.2025.
- Rezoluția Parlamentului European din 5 octombrie 2017 referitoare la sistemele penitenciare și condițiile din închisori (2015/2062(INI)), P8_TA(2017)0385.